

berovo katehezo«, l. 1857: »Mali Goffine«, l. 1861: »Kažiput« itd.

Leta 1869 je počelo društvo med seboj izdajati dijaški časopis: »Zvezda«, ki so ga tri leta sami izdajali in kateri ima obilo lepih, največ izvernih razprav, povestij in pesmic.

Tudi knjižnica »Sborova« narasla je vsako leto za nekoliko knjig. Sedaj je knjižnica precj velika in ima nekoliko prav redkih in znamenitih knjig.

Premnogo so koristili »mladi rodoljubi« sè svojimi knjižnicami svojemu narodu. V oni dōbi, ko se je hrvatska književnost še-le razvijala in ko je bilo povsod veliko pomanjkanje dobrih, zabavnih knjig, takrat je bil »Sbor« edini studenec, iz katerega je izviralo mnogo zdravilne vode, katera je krepila ne samo priprosti narod in mladino, nego tudi izobraženejše Hrvate. — »Lehko vam je sedaj« — rekel mi je neki hrvatski duhovnik, ko sva se o »Sboru« razgovarjala, — »leško vam je sedaj. Imate Matico, društvo svetega Jeronima, Vienac in toliko drugih knjig za vsaki stan in za vsako dōbo. Ali pred kakimi petindvajsetimi leti bile so nam Sborove knjige vse, edino vrelo duševne

zabave. Po desetkrat, po dvajsetkrat sem prečital eno, a kako veselje napravili so nam Sborashi, če so izdali kako novo knjizico! Trgali smo se zanjo.«

Ni torej čudo, da je, ko je »Sbor duhovne mladeži zagrebačke« slavil svojo petdesetletnico dné 14. junija 1887, da je — pravim — skoro cela Hrvatska sodelovala pri tej svečanosti. A vseh želje so se združile v eno mer, namreč, da bi prvo hrvatsko knjiž. društvo »Sbor duhovne mladeži zagrebačke« še dolgo cvetlo in še nadalje širilo med svojim narodom prekrasne knjižice, a ž njimi gladilo pot do prave krščanske omike.

Slovenec pa, zlasti duhovski mladeži, bodi to v opomin in vspodbudo, da deluje navdušeno in vstrajno za svojo izobrazbo in se pripravlja za izobraževanje dragega nam naroda, a v čistem katoliškem duhu. Hrvatska duhovska mladež more ji skoro biti v vzgled. Ako se tudi le polagoma vrši delovanje in napredovanje, a v mnogo letih se nakopičijo tudi mali uspehi v veliko, pomembivo vsoto. V resnih časih treba resnega dela. Pa upajmo, ker »zora puca, bit' će dana«.



Slovstvo.

SLOVENSKO SLOVSTVO.

(Spisal dr. Fr. L.)

„Slovnica italijanskega jezika.“ Spisal Jožef Križman, c. k. gimn. profesor v Pazinu. — Založila in na svetlo dala »Matica Slovenska«. V Ljubljani. Natisnoli J. Blaznikovi nasledniki. 1889. 8.^o Str. X, 282.

Ne dvomim kar nič, da bode ta knjiga med občinstvom našla več zanimanja, več čitateljev, ali recimo, hvaležnih učencev, več prijateljev, nego marsikaka druga knjiga slovenska. Upam pa tudi, da bode donasala čitateljem mnogo koristi, — saj korist, praktična uporaba, to je glavno, kar se mora naglašati pri knjigi take vrste. Morebiti jo bodo vendar nekateri celó pisano gledali, češ, »italijanščina in torej tudi italijanska slovnica je nevarna našemu jeziku, našemu narodu. Saj Slovenec le prerad sprejema tuj jezik in se izgubi za svoj narod. Saj moramo celó delovati proti italijančenju, čemu torej slovnica?« No, dasi nismo brez takih na-

rodnih prenapetnežev, ki ne umevajo, za kaj se borimo v narodnostnem boju, dasi torej ne bode brez takih ugovorov, upajmo, da se bodo potolažili tudi ti, ako bodo hoteli ločiti Italijane in italijanščino: prvi so nam nevarni in sovražni, jezik sam ne more škoditi, ako ga kdo ne obrača za nalašč v škodo svojo in drugih. In da ne bode Slovenec, priučivši se laškega jezika, obračal tega v kvar sebi in drugim, v to najbolj pripomore slovnica italijanska v slovenskem jeziku. »Slovensko-italijanska slovnica bode gotovo marsikateremu dobro došel pripomoček, da se nauči blaglasne italijanščine na podlagi materinega jezika«, pravi pisatelj v »Predgovoru«. Na to korist, morebiti tudi potrebo, da imamo za učenje tujih jezikov slovnice v slovenskem jeziku, oziral se je pač največ odbor »Mat. Slov.«, ko je že leta 1867 sklenil, da izdá laško slovnico za bolj poučene Slovence. Trebalo je res 22 let, da se je izvršil ta sklep, pa na to se nam ni treba ozirati.

»Dijakom in sploh v materinščini vže slovnico poučenim Slovincem, kateri želé čitati

italijanske knjige, ali občevati z Lahi v njihovem jeziku, namenjena je pričujoča slovnica. Zato sem jo osnoval po vzgledu drugih takih slovnice ter razdelil v dva dela: v teoretično-praktični in v praktični del. (Predg.) — I. del: »Pravila, vzgledje in vaje« govori o pismu in glasoslovju in o besednih plemenih: o členu, samostavniku, pridevniku, številniku, zaimku, glagolu, prislovu, predlogu, vezniku in medmetu. II. del je namenjen vaji in ima razne pogovore, pregovore in pa kaj dobro sestavljeno berilo s kratkimi odlomki iz najboljših spisov, katerim je pridejano kratko poročilo o dotičnem pisatelju in njega ocena. Da je knjiga namenjena v prvi vrsti zasebnemu učenju, kaže nam str. 191—209, »Prevod slovensko-italijanskih vaj«, ob katerem si učenec lahko sam popravlja svoje naloge. — Po tem načinu je sestavljena večina italijanskih slovnice; ni pa s tem rečeno, da bi ne mogla biti tudi drugače, kakor so n. pr. naše slovnice slovenskega jezika. Dala bi se tudi razdeliti v: I. glasoslovje (teorica dei suoni), II. pregiboslovje (teorica delle flessioni), III. besedotvoritev (formazione delle parole) in IV. skladnja (sintassi). A pisatelj ni imel toliko znanstvenega namena, nego da bi lahko in hitro uvel čitatelja (učenca) v govorjenje in rabo jezika.

Gledé posamnosti je opomniti, da se je gosp. pisatelj oklenil vseskozi najnavadnejših ali najboljših oblik in podal določna pravila. Zeló važna je izgovarjava in v taki knjigi za samouke mora biti dovolj opisana. Tu bi želeli n. pr., da bi bil gosp. pisatelj natančneje povedal, kako naj se izgovarjata *e* in *g* pred *e* in *i*, kajti v istini ni laška izgovarjava ista, kakor naših *č* in *dž*, marveč je ožja, kakor hrvatski *č* in *dj*, ali slovenski *tj* (n. pr. tje = če) na nekaterih krajih. Kaj dobro je, da so naglasi (accenti) natančno zaznamovani; sicer je tudi izgovarjava na mnogih mestih označena v oklepaju. Vzglede za vajo so za rabo izbrani. Pregledi posameznih oblik lajšajo zeló učenje. Slovenska pisava je nekoliko (le malo) nedosledna, čemur se skoro ni možno ogniti.

Kolikor sem mogel razvideti iz čitanja in pregledovanja, rečem lahko, da zadostuje Križmanova slovnica zahtevam praktične slovnice. Rabili jo bodo lahko Slovenci, ki imajo vsaj srednjo omiko, vsaj glavno, splošno slovnico znanje. Zato je prav storil odbor, da jo je izdal. In »Matica« si je pridobila novih zaslug, kajti cena 1 gold. za mehko vezano, pa trdno sešito lično knjigo je res nizka. Pri drugih narodih imajo enake knjige drugačno ceno. A »Matica« ne išče dobička, pač pa hoče kot mati vsestransko skrbeti za Slovence. Omenjam še, da ta knjiga ni »družbena«, ampak le založna knjiga. Torej jo morajo tudi udje Matičarji kupiti, ako jo hočejo imeti.

»Pravljice in pripovedke za mladino.« Zbral Dominicus. V Ljubljani. Založil in prodaja Janez Giontini. 1889. Mali 8°. Str. 141. Cena 36 kr. — Ta knjižica podaja 26 pravljic in pripovedek, ki so nabrane največ po raznih listih in knjigah: v Glasniku, Zori, Dunajskem in Ljubljanskem Zvonu, v Vrhu, Kresu, v Slov. Gospodarju, v Nanosu, par jih je menda tu v prvič natis-

nenih. Lahko rečemo, da so po listih nabrane pravljice gledé vsebine in oblike res dobre, to se pravi, zanimive in kratkočasne. »Pripovedka o fantu, ki je z mačkami oral«, morala bi pač biti bolj opiljena in res prirejena za natis. To je delo in naloga zbirateljeva. Izvirnik pové sevéda tako, kakor govori med seboj narod. Skrbeti treba tudi, da se iz kake druge zbirke česa ne privzame; »o neustrahljivem dečku« smo čitali, kolikor se spominjam, v Markičevi mali zbirki. Tu pa tam so se vrinile tudi nekatere nedostatnosti. Na str. 135 je v sredi med »grdih besedi« in »To izgovorivši« odstavek izpuščen. Sevéda je tako tudi v viru zbirateljevem: »Glasniku« (1864, str. 241 in 341), kjer je stavec prezrl odstavek; a zbiratelj naj bi ga bil dopolnil. Prav v isti povesti se čudno bere na str. 135 opazka: V Rusovskem je posadnik, in kjer v tej povesti stoji starešina, naj se blagovoljno bere »posadnik«. Zakaj pa ni zbiratelj tega premenil, ako je hotel, naj čitamo »posadnik« mesto »starešina«? Čemu bi drugače čitali, nego je tiskano? Sicer še opomnim, da so snovi še dovolj primerne in otroškega duha, tudi v nravnem oziru dostojne. Zato hode imela mladina ž njimi nedolžno veselje, toliko bolj, ker ima knjižica na prvi zunanji strani lično barvano sliko.

Naslednje knjige imajo enako obliko in so iz iste založbe:

»Učenke v petih delih sveta.« Spisala Elizabeta Berthet, prevél A. Sušnik. III. zvezek. V Ljubljani. 1889. Str. 91. Cena 24 kr. — Vsebina: 1. »Izanami, mala Japonka« — pripoveduje o japonskem življenju, učenju in o begu svojega francoskega učitelja. 2. »Ivana, mala Mehikanka« — pripoveduje o svojem vzgojevanju v samostanu, svojem prijateljstvu do deklice Rozite, ki se vsled njene solze in njenega poljuba vzbudi iz hude omedlevice. 3. »Ema, deklica s Havajskih otokov« — prijetna slika havajskega življenja in poučevanja. Pripovedovanje je vseskozi živo, opisovanje se opira na mične dogodke. Pisava pisateljice je pač za naš okus nekoliko nenavadna, zato je tudi prevod precéj težak, ker je preveč natančen. Prelagatelju polagamo nujno na srce, naj prevaja prosteje, naj napravi lahko umljivo berilo za našo deco. Kar in kakor je v francoščini dobro, to in tako pa ni tudi za Slovence. Navzlic temu pa se bode marsikdo prijetno zabaval z živahnimi spisi in mičnimi dogodki.

»Izdajalca domovine.« Povest. Spisal Vaclav Kredba. Poslovenil in za slovensko ljudstvo priredil H. Podkrajšek. V Ljubljani. 1889. Str. 80. Cena 20 kr. — Zanimiva je pač ta povest vseskozi, to se jej res mora priznati. »Ivan Čelešnik, čevljar v Dolji«, je bil poprej pri vojaki, pri »militêr«, kakor pravi sam, in tu se je naučil nekoliko nemščine. Vsled tega se je pa tako zatelebal vanjo, da se mu je blažena nemščina zdela edino zveličalna. Zato je dal svojega sinka Pepeta v nemške šole v C. na Koroško. Dečko se je navzel polagoma slabega duha nemških svojih součencev, pokvaril se popolnoma, zaničeval svojo dobro mater, ki se je borila z neumnostjo svojega moža. obesil šolo na kol, bil pisar, a poleg tega strasten dopisovalec v nemške liste. Odpuščen iz svoje pi-